

Relacja z wizyty studyjnej Sieci uczących się szkół w Słowenii

W dniach 27–31 maja 2012 r., w ramach projektu „System doskonalenia nauczycieli oparty na ogólnodostępnym kompleksowym wspomaganie szkół” delegacja z Ośrodka Rozwoju Edukacji uczestniczyła w wizycie studyjnej w Słowenii. Miejsce wizyty zostało wybrane ze względu na doświadczenia tego kraju w zespołowym uczeniu się nauczycieli i dyrektorów, którego celem jest poprawa pracy szkoły.

Mieliśmy możliwość zapoznania się z działalnością instytucji edukacyjnych odpowiedzialnych za doskonalenie kadr oświatowych, jak również wizytowaliśmy różnego typu szkoły. Naszym gospodarzem było Krajowe Centrum Kierowania Edukacją (KCKE), a szczególną opieką otoczyła nas Justina Erčulj, wykładowca NSLE.

KCKE to instytucja, której głównym zadaniem jest szkolenie dyrektorów szkół w zakresie umiejętności wynikających z pełnionych ról – osób zarządzających i liderów pracowników pedagogicznych. Kluczowa, z punktu widzenia rozwiązań w zakresie doskonalenia nauczycieli, jest inicjatywa KCKE „Sieć uczących się szkół”. Założenia tego projektu, osadzone w literaturze przedmiotu, oparte są na twierdzeniu, że szkoła nie może się rozwijać, dopóki nie rozwijają się nauczyciele – indywidualnie i zespołowo.

Projekt KCKE zakłada realizację następujących celów: wzmocnienie procesu doskonalenia pracy szkoły, zintensyfikowanie zespołowego uczenia się nauczycieli, pobu-

dzienie wewnętrznej współpracy w szkole oraz współdziałania szkół między sobą, rozwinięcie metodyki zespołowego uczenia się nauczycieli, zwiększenie zdolności szkoły do zmiany.

Powyższe założenia i cele wiążą z wnioskami z badań i analiz, przeprowadzonych w ramach projektu systemowego ORE „System doskonalenia nauczycieli oparty na ogólnodostępnym kompleksowym wspomaganie szkół”. Wynika z nich m.in., że celem zewnętrznego wspomaganie szkół i placówek jest zwiększenie ich zdolności do rozwiązywania własnych problemów, a ponadto powinno być ono prowadzone z uwzględnieniem następujących zasad:

- wspomaganie jest podporządkowane potrzebom szkoły lub placówki,
- doskonalenie nauczycieli jest traktowane jako element wspomaganie służącego szkole, polegający na motywowaniu nauczycieli do dalszego kształcenia w miejscu pracy, indywidualnie lub w grupie, dostarczaniu odpowiedniej oferty szkoleń lub ich organizowaniu.

System kompleksowego wspomaganie szkół powinien:

- być blisko szkoły, czyli funkcjonować w jej możliwie najbliższym otoczeniu;
- pracować na potrzeby szkoły, czyli dopasowywać ofertę i przebieg procesu wspomaganie do potrzeb konkretnej szkoły;
- wykorzystywać potencjał różnych instytucji, które mogą świadczyć usługi na rzecz szkoły;
- opierać się na partnerstwie w relacjach ze szkołą.

Współbrzące założenia i cele projektów NSLE i ORE, zorientowanych na doskonalenie pracy szkoły, prowadzą do przyjęcia podobnej logiki działania w projektach – od wyboru szkół, przez szkolenie kadr biorących udział w doskonaleniu pracy szkoły, diagnozowanie obszarów wymagających zmian, planowanie strategii wdrażania, po wdrożenie działań i ewaluację/wartościowanie efektów.

W czasie wizyty mieliśmy okazję poznać również działalność Narodowego Instytutu Edukacyjnego, instytucji publicznej powo-

Fotorelacja z wizyty studyjnej w Słowenii

▶ lanej przez Ministerstwo Edukacji Republiki Słowenii, odpowiednika polskiego Ośrodka Rozwoju Edukacji. Główne zadania Instytutu to przygotowywanie programu kształcenia, rozwijanie metod zarządzania szkołami oraz doskonalenie kadry oświatowej. Instytut realizuje swoje działania, opracowując materiały, organizując różne formy kształcenia zawodowego – konferencje, szkolenia i warsztaty (w tym również formy kształcenia o charakterze e-learningowym).

Z punktu widzenia założeń projektu „System doskonalenia nauczycieli oparty na ogólnodostępnym kompleksowym wspomaganie szkół” szczególne ważne okazały się zagadnienia związane z pracą w sieciach współpracy szkół i nauczycieli. Działania Instytutu w większości realizowane są właśnie w ramach sieci, w których biorą udział nauczyciele, dyrektorzy oraz zewnętrzni eksperci wspierający szkoły w rozwoju. Kluczowym tematem pracy sieci są zagadnienia związane z uczeniem, wychowaniem i organizacją pracy szkoły. W ramach pracy sieci uczestnicy formułują problemy związane z wybranym obszarem, dzielą się doświadczeniami, opracowują plany działania, analizują efekty wdrażania konkretnych rozwiązań, prezentują przykłady dobrych praktyk.

Doświadczenia Narodowego Instytutu Edukacji w Słowenii wskazują, że sieci współ-

pracy to jedna z metod gwarantujących efektywność kształcenia kadr i wprowadzanie nowych rozwiązań. Organizowanie doskonalenia w tej formie wymaga jednak wysokiej motywacji i głębokiego przekonania bezpośrednich uczestników o słuszności tego działania. Ta forma pracy zobowiązuje do pełnienia aktywnej roli, a nie biernego udziału, tak jak bywa w przypadku jednorazowych i okazjonalnych szkoleń. Istotne jest jednak, aby udział w sieci był inicjatywą oddolną, wynikającą z potrzeb i oczekiwań zdefiniowanych przez samych nauczycieli, a nie działaniem narzuconym odgórnie przez wymogi formalnoprawne. Z punktu widzenia założeń projektu prowadzonego przez ORE istotne jest więc motywowanie i przygotowywanie szkół i instytucji wspomagających szkoły do pracy w sieci, a także zapewnienie warunków i zasobów potrzebnych do ich funkcjonowania.

W czasie wizyty mieliśmy okazję poznać kilka szkół. Naszymi przewodnikami byli dyrektorzy, którzy opowiadali o swoich doświadczeniach – wskazywali obszary przynoszące sukcesy, jak również stojące przed nimi wyzwania. Okazało się, że nauczyciele słoweńscy i polscy mają bardzo podobne problemy. Przykładowo Szkoła Podstawowa im. Alojzija Šuštarja z Lublany, jedna z niewielu szkół niepublicznych w Słowenii, do swoich głównych problemów zalicza współ-

pracę z rodzicami. Z jednej strony ich zaangażowanie jest uznawane za kluczowe dla życia szkoły ze względu na kwestie finansowe, z drugiej – rodzice biorą aktywny udział w tworzeniu i organizacji wielu wydarzeń kulturalnych, religijnych, sportowych czy akcji społecznych. Głównym problemem, jaki napotyka dyrekcja szkoły, jest grupa rodziców nastawiona roszczeniowo, forsująca własne pomysły na usprawnienie procesu nauczania czy funkcjonowania szkoły.

Natomiast Szkoła Podstawowa im. Francesta Preserna z Kranjstawia szczególnie naciska na wykorzystanie nowych technologii w procesie uczenia się, organizacji pracy, jak również komunikacji pomiędzy nauczycielami, uczniami i rodzicami. Mieliśmy okazję zauważyć, że sprzęt komputerowy jest faktycznie wykorzystywany przez nauczycieli w trakcie zajęć lekcyjnych. Do komunikacji i organizacji pracy służy nauczycielom, uczniom i rodzicom ogólnodostępna platforma Moodle. Odnieśliśmy wrażenie, że nowoczesne technologie są wykorzystane w tej szkole w sposób świadomy, zaplanowany, dobrze zorganizowany. Praca z TIK pozwala na lepsze przekazanie wiedzy, urozmaicenie metod organizacji zajęć, a także zaangażowanie uczniów. Największym problemem, z jakim muszą mierzyć się szkoła i dyrektor, jest przede wszystkim kształcenie nauczycieli – nie tylko w zakresie obsługi sprzętu, ▶

▶ lecz także kompetencji związanych z używaniem TIK w różnych kontekstach edukacyjnych. To spotkanie ze szkołą i pomysłami na wykorzystywanie nowoczesnych technologii w pracy uczniów i nauczycieli było bardzo ciekawe, szczególnie z punktu widzenia dyskusji na temat cyfryzacji szkoły, która obecnie toczy się w Polsce, jak również prowadzonych przez ORE działań związanych z programami „E-podręczniki do kształcenia ogólnego” i „Cyfrowa szkoła”.

W czasie wizyty studyjnej najistotniejsze były dla nas były zagadnienia związane z doskonaleniem nauczycieli oraz współpracą między nimi. Tutaj doskonałym przykładem okazały się doświadczenia Biotechnicznego Centrum w Nakle – zespołu szkół technicznych i zawodowych. Szczególną uwagę zwróciliśmy na sposób prowadzenia zajęć lekcyjnych, łączenie wiedzy teoretycznej z praktyczną.

Nauczyciel „teoretyk” i nauczyciel „praktyk” wspólnie realizują konkretne zadania tematyczne lub projekty edukacyjne. Działanie to jest wartościowe zarówno dla nauczycieli, jak i dla uczniów. Wspólne poprowadzenie zajęć wymusza na nauczycielach profesjonalną rozmowę, planowanie i analizowanie procesu nauczania, wzajemne wspieranie się, a to wszystko wpływa pozytywnie na proces uczenia się uczniów.

Ostatnim punktem naszej wizyty była Szkoła Podstawowa w Sencur, która uczestniczy w projekcie „Sieci uczących się szkół” realizowanym pod patronatem Krajowego Centrum Kierowania Edukacją. Placówka ta ma bardzo duże doświadczenie we wspólnym uczeniu się nauczycieli. Większość zadań wykonywanych przez szkołę polega na pracy zespołowej. Powołano tam zatem zespoły, których celem jest wypracowywanie wspólnych rozwiązań i strategii dobrego uczenia się. Co roku szkoła wybiera określone obszary pracy, np. strategię uczenia się uczniów, współpracę między zespołami działającymi w radzie pedagogicznej, zachowanie uczniów. Wybór odzwierciedla potrzeby nauczycieli i szkoły, nie jest narzucony przez dyrektora. Nauczyciele dzięki temu utożsamiają się z działaniem, dążą do wspólnego celu, jakim jest efektywne uczenie się uczniów, biorą na siebie odpowiedzialność, a co najważniejsze – współpracują ze sobą. W szkole funkcjonuje elektroniczna platforma współpracy, gdzie nauczyciele dzielą się doświadczeniem i dobrymi praktykami. Na pytanie, w jaki sposób dyrektor motywuje nauczycieli do działania, padła odpowiedź, że stwarza im sytuację uczenia się.

Podczas opisanych wizyt spotkań z przedstawicielami instytucji edukacyjnych i dyrektorami szkół zwróciliśmy uwagę na elementy wspierające proces doskonalenia

nauczycieli, które sprawdzają się w pracy słoweńskich szkół. Przede wszystkim rozmawialiśmy o współpracy między nauczycielami, łączeniu wiedzy z praktyką, wprowadzaniu oceny koleżeńskej, jak również roli dyrektora. Zwróciliśmy uwagę na to, jak ważne jest, aby nauczanie odbywało się w szkole, oraz że interwencje z zewnątrz nie odgrywają aż tak znaczącej roli, jaką im dotychczas przypisywano. Wizyta w Słowenii była okazją nie tylko do obserwacji, lecz także rozmów na temat założeń projektu prowadzonego przez ORE, z naciskiem na elementy wspomagające rozwój szkół. Wróciliśmy do Polski z pomysłami, które planujemy wdrożyć w ramach realizowanego projektu. Wnioski z wizyty w Słowenii, obok belgijskich i holenderskich doświadczeń wspólnego i wzajemnego uczenia się nauczycieli, zostały zaprezentowane podczas konferencji *Nauczyciele jako ucząca się społeczność zawodowa*, która odbyła się w dniach 10–12 października 2012 r. w Warszawie.

Celem konferencji było przedstawienie założeń nowego systemu wspomagania szkół, a przede wszystkim zaprezentowanie koncepcji wspólnego i wzajemnego uczenia się, w oparciu o przykłady działań realizowanych w Polsce i w innych krajach europejskich. Kluczowym tematem spotkania były sieci współpracy i samokształcenia jako for-

Fotorelacja z konferencji *Nauczyciele jako ucząca się społeczność zawodowa*

► ma doskonalenia zawodowego nauczycieli. Zajęcia przeprowadzili eksperci z Polski oraz z zagranicy (Belgii, Holandii oraz Słowenii). Konferencje otworzył Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Edukacji Narodowej Mirosław Sielatycki oraz wicedyrektor Ośrodka Rozwoju Edukacji Dorota Żyro.

Założenia kompleksowego systemu wspomaganie szkół przedstawiła Marianna Hajdukiewicz, koordynatorka projektu „System doskonalenia nauczycieli opartego na ogólnodostępnym kompleksowym wspomaganie szkół”, w ramach którego konferencja została zorganizowana. Szczególną uwagę zwrócono na ideę, rolę i organizację sieci współpracy i samokształcenia.

Poniżej znajduje się krótki opis tematów poruszanych przez prelegentów podczas konferencji.

Rudi Schollaert (Belgia): *Od uczenia się nauczycieli, przez ustawiczne doskonalenie zawodowe, po profesjonalne społeczności uczących się*

W czasie wykładu ekspert wyjaśnił proces uczenia się nauczycieli, a także sposoby wspierania i promowania tego procesu przez szkoły i instytucje wspierające je. Przedstawił także główne kryteria skuteczności doskonalenia zawodowego (CPD, *Continuing Professional Development*).

Pieter Leenheer (Holandia): *Jak działają sieci? O sieciach szkół i ich efektach w procesie uczenia się nauczycieli i instytucji*

Nauczyciele najlepiej podnoszą swoje zawodowe kompetencje, ucząc się w miejscu pracy. Dzieje się tak, jeśli zadaniom towarzyszy nie tylko indywidualna refleksja, lecz także rozmowa z kolegami, wymiana doświadczeń wśród osób, które realizują podobne zadania. Szkoły rzadko są zorganizowane w sposób, który wspiera proces uczenia się nauczycieli. W tym kontekście sieci szkół stanowią ogromną pomoc, oferują bowiem zawodowe środowisko uczenia się.

Justina Erculij (Słowenia): *Tworzenie społeczności uczących się nauczycieli na przykładzie doświadczeń słoweńskich*

Współpraca i tworzenie sieci kontaktów są ściśle powiązane z rozwojem zawodowym nauczycieli i dyrektorów szkół. Użycie terminu *społeczność uczących się nauczycieli* wskazuje na wspólnotę osób wykonujących ten sam zawód, która służy ulepszeniu istniejących relacji.

Danuta Elsner (Polska): *Sieć ENIRDELM – przykład dobrej praktyki*

ENIRDELM, czyli European Network for Improving Research and Development in Educational Leadership and Management (Europejska Sieć Doskonalenia Badań i Roz-

woju Edukacyjnego Przywództwa oraz Zarządzania), jest organizacją, której sposób utworzenia oraz kolejne etapy rozwoju mogą służyć przykładem dla reformatorów naszego systemu doskonalenia nauczycieli, a zwłaszcza koordynatorów sieci samokształcenia i współpracy.

Joanna Soćko (Polska): *Rola i zadania koordynatora sieci*

Jakie zadania stoją przed koordynatorem sieci współpracy i samokształcenia? Czym się różni rola koordynatora od innych, bardziej tradycyjnych ról w systemie nauczania? Podczas wystąpienia zostały zaprezentowane wskazówki dotyczące zachowań, które pomagają utrzymać się w roli i sprzyjają budowaniu partnerskich relacji z uczestnikami.

Na podstawie osobistych doświadczeń przedstawiono także rekomendacje do pracy dla koordynatorów sieci.

Monika Kulpa (Polska): *Współpraca nauczycieli źródłem motywacji dla ucznia*
Celem prezentacji było pokazanie, jak współpraca w ramach grona pedagogicznego, zarówno o charakterze formalnym, jak i nieformalnym, pozytywnie wpływa na rozwój ucznia. Jako przykład posłużyły dobre praktyki stosowane w Gimnazjum im. Króla Władysława Jagiełły w Niepołomicach. ►

[Materiały pokonferencyjne do pobrania](#)

► W konferencji wzięli udział nauczyciele, dyrektorzy szkół i przedszkoli, szkolni organizatorzy rozwoju edukacji (SORE), przedstawiciele placówek doskonalenia, poradni psychologiczno-pedagogicznych oraz bibliotek pedagogicznych, uczestniczących w działaniach prowadzonych

w ramach projektu „System doskonalenia nauczycieli oparty na ogólnodostępnym kompleksowym wspomaganie szkół” oraz przygotowujących się do realizacji projektów powiatowych finansowanych w ramach Konkursu k1/POKL/3.5/2012 *Kompleksowe wspomaganie szkół*.

Tekst opracowali uczestnicy wizyty studyjnej w Słowenii:

**Marianna Hajdukiewicz, Jakub Osiński,
Joanna Soćko, Anna Szczęśna-Durys,
Anna Roszkiewicz**

Nowy raport Eurydice

Zapraszamy do lektury nowego raportu sieci Eurydice ***Developing Key Competences at School in Europe: Challenges and Opportunities for Policy (Rozwijanie kompetencji kluczowych w szkołach w Europie. Wyzwania i możliwości tworzenia polityki edukacyjnej)***.

Raport powstawał we współpracy z Komisją Europejską i wsparł prace nad nową strategią edukacyjną „Nowe podejście do edukacji” (*Rethinking Education*) ogłoszoną w Ko-

munikacie Komisji Europejskiej 20 listopada br.

Z raportu wynika, że wszystkie europejskie kraje zwiększyły rolę kompetencji kluczowych w programach nauczania, chociaż nie wszystkie kompetencje traktowane są w nich jednakowo. W większości krajów kładzie się nacisk na rozwijanie umiejętności podstawowych, takich jak umiejętność czytania i pisania, podstawowe kompetencje w zakresie matematyki i nauk ścisłych

czy posługiwanie się językiem obcym, natomiast mniej uwagi poświęca się umiejętnościom przekrojowym (o charakterze ogólnym), takim jak kompetencje cyfrowe, społeczne czy przedsiębiorczość, mimo że posiadanie tych umiejętności jest równie istotne z punktu widzenia dzisiejszych rynków pracy.

Raport i jego [streszczenie w języku polskim](#) dostępne są w wersji elektronicznej na stronie Eurydice.

